(७७)

॥ ॥अथाष्टमः॥ ॥

१

के०८ ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ [illegible]सिद्धिः ॥ सर्वस्य [illegible] प्रकाशकपदस्य [illegible] स्थकार्यस्य यावदीयं [illegible] कार्यं प्रथमस
र्वस्य तपसो [illegible] सर्वपदकार्य [illegible] गम्यते [illegible] इति [illegible] यानां कार्य [illegible] नान्य
प्रकारान्तरमिति [illegible] प्रकारान्तरमुच्यते । सर्वशास्त्रस्य [illegible] स्यादिः [illegible] व्याख्यान [illegible] स्य [illegible]
[illegible] व्याख्यान [illegible] इति [illegible] वचनेन [illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible] सर्वस्य [illegible] स्याद्वादस्य [illegible] स्यादिति [illegible] इति [illegible]
वचनेन [illegible] नैकान्तवादस्य [illegible] इति [illegible] विषयस्य [illegible] स्य [illegible]
[illegible] अनेकान्तवादस्य [illegible] इति [illegible] इति [illegible]
स्यात् [illegible] अनेकान्त [illegible] स्य [illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible] इति [illegible] रा॰
[illegible] इति [illegible] इति [illegible] १

2

[illegible] इति [illegible] इति [illegible] इति सर्वस्य
[illegible] इति [illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible] इति [illegible] रा
[illegible] इति [illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible] इति [illegible]

3

८१

श्री ८ पाठापाठः प्राणोप्यानंतं क्रियते यद्वाक्यस्य द्विर्वचनं करोति नित्यस्तावद्वीप्स निपातनापत्स्यमिति पाठस्य समर्थः पारः प्रयुज्यते स्मानेनापश्यत्सूर्यमासाद्य गुरु
२ ते पंतस्थेन त्वोमस्यप्रे वाते तोमपद्यतः प्रोर्द्धं तेनेरस्पूर्वी नु पर्वा विक्रम नविधानार्थ द्विशब्दः पर्यायैरी नैरंतर्यप्रयोग प्रयुज्यमानार्थे तेनेवाक्येमनाद्विवर्जयेत्येकाके
गयवर्त्तेन वेति पर्यान्तयधिष्ठानपुंसकंयोर्विशेषपरलिंगेवाह नवेति समरूपत्वात्संकेति समासत्वान्नित्यपरानिसोष्यासेनत्वनतद्यान्तद्वारेतिवीप्सापांप्रकृ
तस्यानेनैवांवा स्यादेवविषम ज्ञेद्विर्वचनं स्याद्योतित्सम पर्यान्न समर्थतोरनिपरा विकल्पान्नभवति द्विपदिकेति द्विल्वंसत्वापुत्र भारोध्याद्योपमनइ ग
नि वीप्सापांश्लीकंनलसतरणाद्योतितः त्वपद्योनेनेवी वान्याकृत हि तोसमेव समासेकृतेपरत्वा भावाद्विर्वचनभावः यात्रेयापंचपुत्री पाणिनि वाक्य
स्यापरत्वाद्विर्वचनाभावः कृतेति समरूपत्वादंवाक्षिंतत्वापादीपूर्व कृतपूर्वानेनरूपसंख्याविशिष्टानां पर्यानां नलयपरिसमुद्राधीवीत्यनेनरा म
पुत्राध्यप्रमासे द्विर्वचने पराधिकारेण निवर्त्यते अथ पत्नचयवार्थे वीप्साम राजपरस्यस्यामासी द्विर्वचनमिति समासे निरूपसर्गमिति पंचः संपर्याने पश्चा
त्वास्पन्नद्विनमोपोनं वरेविताप्यनेरति यत्रिसमुद्राणी वीप्सासुकृतेनिपदः निर्दंतसम पर्यारति विग्रहे कोपरनः समासस्यापरत्वात् तत्रपर्या
स्थापिनिःसारिपुरर्वस्यपरत्वान्नद्विर्वचनमेवंसः कृतेति पराययवर्वी प्सानरासमोनेयपसनस्नारोनान्यप्रवस्यपरत्वाद्विर्वचनमसंगः उत्तरपदस्य
तुत्रै तापरत्वेचापरा दि त्रिधाविनियस्यपसनतणाभवतिपेद्यातपरत्वाभावः सिद्धं द्विपदिकेति द्वलत्वादिलोपेनद्विनोनस्यपरत्वाद्विपदिकादिलिवहुवचनोते प्रप-
पदिनत्वं द्विपदिकाप्यादिनि परिकादेशायान नद्वा वा द्विनोनेलादि द्विनिपरं च पायवरति प्रस्यपत्सरोनान्स्वं नतत्रि नोनेवेवानस्पर्वी प्सापुत्रार्थमिति वाक्य २

४

पंचपुत्री प्साप्योगात पीप्साययुक्तं द्विर्वचनमिति नोपलक्षणोनेन यपयसनिपयसनीति नित्यसमापंचावाक्यप्रसादिर्वचनंभवत्येव कृतेति पराध्यायार्थं तस्य सीमात्मरा
यामे २ ग्रामेयाज्योपपिनिमवति परावानीयस्यस्त्रानामेयानीपंयानीपंचासाद्विनिभवति वेदेनेरिति करिप्यादिनेकर्पाविनयादिर्नेन्त्यापुते मगनिग्रहगोवेति पुन
धिकारोक्तिपमानाने नाग निरूपणाद्विकंकर्तव्यं भाष्यकाराः पराधिकारे नाविनाविनमानारिनिवृत्तिपतिपादनापाद समासेनेति तत्रपर्यारेति द्विट
त्वात्पतिपदं नानपरार्थसिद्धेर्योरविच्छिन्नोयेवर्त्मारस्यर्थः किंचनोरेति तत्र नवे चनादर्थतः प्रसाप्यपर्यान्निकेनद्विर्हिप्रमाणपर्याप्ते एवं पमनेवाक्ये
राम द्विर्वचनेनवीप्सायस्तनेतनपूर्णाम स्येति एवंसमासेविवीक्षामनिपादन्यापद्विर्वचनमनेनातम निपेयोद्विवेपोमिसवीप्सयोरसमासरनिपद्यापरे
व्यभनेपोरसमासरति तत्त्वानिति हरिरिपाहृत्वारस्याद्विनवीसोवपराधीपपयाविरणात्पारीप्याहिलस्कतर्थे नेद्विवाकोधर्मी प्रमेयनिवर्पावनः समा
सेनाक्रत्यादिनस्यापमर्थः समासेनाविग्रम्यकृत्यादिति तत्त्वेति पोनद्विरारः एकैकद्विविनारति एकैकेनद्विवितः कर्मोत्सत्रहापाराति कर्मोत्सवमस
द्वायारत्यर्थोवकर्मकानित्यो द्विर्वचनयोग्यः कृतेति नचाप्रयुक्तमानस्यद्विर्वचनसंभवः गनार्थन्या प्रपर्वोनिद्दानसूपा पचोनोदविरोदात्वापगनार्थेन
नहितनेति नद्विनस्य त्वार्थेकलारमित्यकोदोद्विवचेषा एकैकपारति केतिवाहरस्यार्थ्यपकणरीतिनसर्वीप्सा यदिद्विर्वचनेदतेनेवहत्वार्थादिनिमस्य
त्यचोनेत्वाह एकैकमेकैकमेरदानीनिकर्मेनमवानवीप्सा द्विपर्यनिपारसपुत्रासमद्विर्वचनेभवन्नरति तत्र कैःकरेनापरेनद्रव्यप्राकरहपुरमाभिधानासंभवा
नभवद्विर्वचनेनोकृत्वारिति स्थाप्सावीप्सायाचेपर्यापाप्तस्याहेपराधिपनविपरद्विर्वचनाभावः पत्रेति पत्तारिप्रवस्यार्थेवात्रयसनमिषोपदधकस्त्वेनिपाका

५

८१

कौ॰ ८ धिनः समुदायस्य क्रियाविशेषवाचित्वाच्छिसमासेनि धातुनायपरसमुदायस्य द्विर्वचनमित्यर्थः ॥ श्री समासे इति समर्थ सूत्रे मन्द्रमिति सिन्धा वाचे वेति द्विर्वचनमित्यान
२ कथमिति । व्याकरणस्य तत्पुरुषस्य पारतन्त्र्यामस्य द्विर्वचनमिति सिद्धस्यानुवादो द्विर्वचनस्य कर्तुः ॥ काकोदीति अन्तरङ्गत्वात् वेक्षणमिति ६ भवति कथं यदि नियमेन
प्रतीयपरस्येति क्रियापदस्य तत्पुरुष कस्य सूत्रेण मानेन द्विर्वचनं भवत्व गुणकस्य व्यापारस्य व्याप्यप्रतिषेधे इत्यर्थेन वेति भवसामीप्यादिसंबन्धकर्तर्यपि निवारणमुक्तम्
रामस्य पदे पदेन कस्मात् भवति अथवा त्रिप्रवीणस्य पौर्वापर्य निर्देशेन प्रसूत्राणे पाणि निसर्वी चप्योर्पादिव्येनेति स्यात् स्पर्शनवतः क्रियापदस्य एवं पदभेदादि
विपक्षम् अर्थ गम मान्तामीप्यादि संबन्ध वर्तीत्व भावुः सिद्धः एतत् इदं पदंत्व अनुवर्तनार्थ निर्देशेन यथा प्यानेभ्यो गोनिमीत्यादि पञ्चाना द्विः प्रयोगो निवर्तने इत्येतत्
तु स्यमति नंत्वेन पद्यानां पदार्थे तते शास्त्र एव इत्यादि प्रवृत्ति तत्र पदस्य क्रियापादा भाष्यकारे ऽभावयोगानां द्विर्वचनं द्विर्वचनमिति एतत् वराहुदारहृत्य
श्विपेन सहैव एहल्येक समस्तेषु भवतः इति प्यानेभ्यो द्विर्वचनं विनापि सूत्रे स्वरूपे ह्रस्वो दीर्घ प्रयत्नस्य नमः श्री निर्देशानुपाने द्विर्वचनं कस्मात् भवति ननु प्रयाना वेभ्यो न
भ्यासा प्रत्ययसंज्ञा कुलविधाना द्विगुण्यनं द्विर्वचने द्विर्वचने भ्यासाद्रुति द्विति संभवति शाकलस्यवाराणेशस्य द्व्यादि निरवधारण पदस्य पदस्य
नियहानि प्रसूत्राणेन प्रयुक्त पदः उक्तं तेषि स्वाद्यवेदनि दंश्य नपानि त्वां च न्याय स्मात् प्रवेश कल्पस्य पदस्य विकलीन प्रयोगकं ॥ एकान्ते नैकान्त दृष्टान्तदृशां
वत्तिसत्वमा तानितेति समुपसर्गस्य पुत्तः कस्मिन्नौ स्वाद्वैवचनं सूक्ष्म स्थिताः प्रत्ययाः नमस्कर स्थितास्य नामपि पदं नियमस्य स्वस्य सहस्व स्थिता नाम कायनामप्रयुक्ते न प्र॰
त्रैस्मात् ऽविपानत्वा द्रापुरत्नः ॥ एक स्यपदमिति सूत्रे सिद्ध निपातनो द्विर्लोपमपुष्पमुरपयोवेति स्वाद्यक्रिनमपदस्य सविधानेनानैपतिपदे द्वात्रिंशत्य २

६

द्वेधा पुराकृत्य कृतस्य प्रत्ययपदस्य पदस्याने द्विर्वचने नैकपदे संज्ञानानां पदानि एकपदस्य प्यानेभ्यो वा द्वितीये निर्दिष्टे पदे ध्याने प्यानस्य नामस्थाना नियमाच्छब्दे कपर सं
वेन कृतमिति पुनः पुनः कृतं इति चैत्र वर्षे मालासूत्र पुत्र भाष्टाहाश्वेषमपः प्रत्यासम्भव पदिनि ताना पुत्रस्तेनापि सपाद हस्तेन पुरा पुनरुक्तं प्रकानाम
न नवैदिकस्य पौरस्य पाणिनि स्वपादा तासे वेद्यमानार्थ वा विभाद पर्य कन्नि त्य प्रथमस्य एकवचनस्य पुरात्वपदे कारणं व्याप्य पादा दीर्घस्य नियमपरिकल्पनं स्थानेन तत्रसञ्जस्य पत्र
कुत्र विप्रुतः पुत्र मसिहान्त कृतं क्रियापद्मान स्वाप्रत्ययस्य द्विर्वचनो विभाषायां नतो महानामनुपात्तस्य सम्भव मानपरिकल्पं प्रयुक्त वेन स्वप्रमाणे प्रतिपत्तिकस्य पदा द्वा
प्य नत्वात्र द्विर्वचनसमस्त्वा पदार्थे वैति लाहु द्विगणना सूत्रकर्ता प्रत्यार्थस्य वाचैनया प्रयुक्तं च न नाम स्याने द्विर्वचनेनु प्याने त द्वा प्रत्यापि परिकल्प्य तत्र स्याने
नकत्वेन नात्र पदानि पदिकं ते निरस्मि करुकुक्ति समस्य पदे पदान्तराणां नवतस पदत्व दृष्टो त्य प्रत्यय परनिष्ठानि परि कल्पना नानिमित्तो नमः सिद्धिः निष्ठत्वे प्रविशन्तो प्रतिपद्येया
द्विगुणस्य प्राप्या निपरिकल्पनाभावात् तीर्थस्य पदस्य भावित्वे विश्वेन कर्तव्यम् स्यात् स्याणी वेति पदस्यानेभ्य पुरा पद्मा वेशवासः स्वस्य समस्य पदे निपूर्वस्त्रन
नोपपादमितिः श्वेन वा वहति गुण्यते भवेत् प्रथमाधाने वसेया रीतिनिरपद समादानि वनुस्तारं सोगणिहि द्विर्वचने तु वीप्साया पत्त्वा द्विर्गुणे वि भावविन्यस्य
सुखिविषयो यं गाः विभाषिता ताति व नुत्वे कस्य अाकरोत्यादि इतः पुत्रोद्गीरिका पापराणाद्यैस्यनारिनार्यपसर्गविकल्पाद्द्वयं इति प्रयोगाति एवं मन्ते धात्वादिकतः व
त्व पाठ तिसृभिर्द्विवर्णकं स्वात् गुणे गणानां निपातनं निपात स्वाप्यादि प्रसङ्गेति निस्तलविशेषे भिन्नविवक्षितस्य नानापदात्मकं प्रत्यनुमितिः
विशेषः ॥ एन्त्रापानपेक्षापायेष्वनुस्मते ॥ व्यादेशः इति सकारस्य देशस्य लक्षणार्थस्य पदस्य व्यक्तियसिः प्रकरणेन वादेशास्तेनेत्युक्तं वस्तुगत्या पदस्य तु

८

८१०

वै॰ ८ मकोस्मयद्यतंस्यवश्यापयिष्यते वमिद्वैमिति स्यान्नियन्ता [illegible] नयमैवेति [illegible] विद्योग्ना [illegible] नमेरहिरै
४ वनाभवाद्यविषयोत्कप्रहंमनेत्पाविनका [illegible] पानवर्तस्य [illegible] स्थायसंत्यनिष्य [illegible]
मिति यथाप्यं नैशः पररसेवन [illegible] मविति त्रिनो [illegible] विद्या [illegible]
नरसवसाकंनभवति एकानु [illegible] मूर्धीतदयस्यामात्यनात्यनक्षं [illegible] रत्र [illegible]
इषिभ्यारि पद्वप्रचानुवर्तनेतेनपवहिषवसीति [illegible] परवतरसोनिह वेनकंनाले [illegible] नमेरहिवं [illegible]
नोवैकलेत्तुले मनुरापनेष्वहिर्वचनं [illegible] परमता [illegible] परसंताप [illegible]
हीनंस्मान [illegible] मात्रवं [illegible]
[illegible] पतिपतिका [illegible]
परिकात्मविहि [illegible]
परानाविन [illegible] श्रप॰
तेनगुक्त [illegible] ४

८

हिमवान [illegible]

९

[illegible]

[illegible]

[illegible]

कै॰८
६

नैर्वी॰ इत्रिविसंग॥ अथ यावदर्ई नैमरस्मारितुरिहाय केषुकयमवयसृहिर्वेवना भाव॰ इथने॰ यो र्हैमवनस्तरकमनपुरायमनिर्योहिशाइ॰ कनः यतानस्यामपुरा
पैनेवसंक्षेमेनमेनवारयर्गानिनर्वदरे॰ सिद्दरनिनार्थ सर्वयशृगीन कित्वुनमिति अनयवाभिधानेर्वाक्षार्थरतिनपुकंनश्चायथनरनिय तामप्ः यानो
प्राप्तरस्मैकवचनेश्वयुने अर्थान्मन्वरद्वलनक्किञ्चनित्यामा प्यादे कलावता वोथार्थवनाहोसाविषयमपरस्मनद्वर्थं नैमर्थकोयद्वरस्म पर्थान्तेनवद्
र्थ्वेत्वा कश्चात्रनिर्दिग्यरुमि यद्यिरद्वतिकतानो नवहनामपर्यानोर्थाप्राप्तामपिधानामर्थामिधानपकाभिधानेवाताजिर्दिग्रैपरनिभावः र्थाप्राप्तोमि
ति सर्वैनेनघानगारे न्योश्यनेनैरेकलाविशेषिवद्गलांसलोपतनमनारेकवचनमिपुनमिथुति एकाभिधानिनर्वइयमानिता ति एवैकाभिधानमपुनाम
नेनरामर्वइस्यगतिर्नेशाने ति अच्युतमहोति वीरहत्तिकलापसर्वस्यभिधानमिपसर्थः परस्मापुरुनि मिर्तानमिसंस्मना र्थामर्थायामयामोगारस्मर्व॰च
नेकालेनुपमपिवद्गलेवानिपदिकलानोवा दद्ववचनभावोपयावस्मपुगोधावर्गोनिर्वानकिंपापे तेनमरपिकर्मनेहिशीयानावः कर्मेतिरेति कर्नृतता
रचस्मपदमिमुतिर्वेवान इनरर्पीति नदि पंचवृत्वो तिरुनतोवविषयपेवतापर्वपुनने अपवाद्यहेति वर्तमयानिपरिकलापुरुषदवचनाभावउक्तःस्तानीय
नयीयने संस्थानोगानाविषयपदद्वावेनमवानंकपोनेकवाव ठवचनपुत्यघनेवोप्पांपानुपदिरद्वातिकलानामर्थानो चद्गलोपमनारंतगनारे कवचनमय एवम
नयमितिन्नारेशात्मनकतार्थेनास्तन्य वचनिमतोनवेनम्नानिपदिकमितन्नायमर्थः सर्वांतरानाविषयानिपदिकमनवनानीति पत्र्हेति अर्थ मा
वोन्वयावनोनिरत्नमयपमलोपविधानहोगानमत्रिणवचनपत्नराणयाचा व्यापनरस्मैकतानादियमनम्नानिपदिकपिनिमानःस्मनर्यीति च ६

९२

सयोनतस्रांपस्तनयस्यवरणस्रांसकनेनेनकवंतयेनरेकलात्विषमर्थमनिवारयमिनिरुनेद्विपस्यपेयकनेनैवैकलपुत्रनर्थाचनिवारस्वनिश्चयागना
नहेनिमा लेकलसायनीति एकैकमिन्यस्यमलापिवद्गवीहि वाश्चामानिपदिकलेपरिदरोगैकलस्याथेलर्थीश्चापोभारनेनांगन्ना देकवचनेमवति
वद्गलनानेनाबहिःगतापसद्वचनाभावः कमेकार्थमेकैकसमयसवाभिनिनिर्देशोतिंग अथ बहेनि विनापि वेशहेनपाकास्थानयोसमशुवयरानिके
बिराहु॥ अयेनुमिनुनीनिशृवंतनम्ब॥ नियनिरेवदशेषतरुन पक्षेनपानेहपायवकिनपामिनसर्थः किमर्थीनेवानिपरवहोति पहायेनेतुर्माथीःनथा
विषयेनामेरायुबेनोनपुकेमिर्ं नेवुनिनमन्तमितपयोदायेवैकवेकेशुनीयापिहापो नचेकत्स्येनि पदाविशतारस्मारोवैगायरनेकावर्धीविधानमपि
नघाविषशुनावीवेतपनरइयनेनिसलानिश्चयपोदीश्चानिरुपपोयस्वाभिषिक्षभेराष्ट्रगपररमिधानामेमव अपोकमेपर्वीनेमिनितवचवपुमापवरानुसवि
धामानक्केपेवलगमम्वाधीनमाद्रद्दमममवेग अरजिनाईनिनसवशाचधीनारपरस्पदोशः इमर्शेनवाशिबबहस्यापिधवः पापदेनापमिपादन
यः छवित्का विरेति किंपापकर्मः यनियोग्यपेनो वर्दिांगासंसांगेवीनः पुंसर्वेविचस्सने रद्दतायतमायतनामानवेनिवतपर्वुजासरवायायामा
नयनोकिंपमाणुयद्गुणंयमरजित्वशुक्रयोश्वीयांने किंवक्तारिर्वचनानरेषिमसायायतनामानवेनिमावैननस्वपकवीर्योगायानेनमुवीइशनसमा
नपानकमकवीचिवलानेननोवीमेनिनयमहोसिदंवर्दैनेमेवारिवितानीयिनि बोपर्नेननविनारेशैरेवानिर्वेननकिंपाकर्तनेरुवेविनगर्नेनोमेक्षंवर्हरभिन
रं॰मुनिधानेशानयवमलानासिविपतीपतराप्तिरेदिवेबवभनमा॥ कमाहिमन्नानरति अहलवापोवन्निगितिसानमपरवक्तपर्वनामोपनतेने[redacted]

९३

वर्त्तते खवयंचौ लवर्णैकौ च वाच्यतद्रूपार्थं रवि श्रीविसमराश्यंकेकेनेतृनेतीर्वर्तितरविनेवेत्रविशेषकमा मेतृ वर्णविभाग वर्णितं रविर्धनः पदीः केवलेनवर्णनेनचर्त्तितरवि
किरीटिरवैश्याराः । वक्ष्यते नरावपरिर्दितंतिरवेतिरस्य मायार्थं त ह्रैवनिवेत्यधिकेव मम चर्या र्थ्यवीः समाविवद्यो वा मेतृ हृ वर्णवसृहितः कृतानृहित मा
ति समासविग्रहयमात्यीरवतमानसमस्थपदार्थः पंचसंर्था वाक्यं हितैवगयपेनाराह वोरेति वाक्यारेव शुद्धवाकृत्यन्त्यपेरिति तद्युक्तस्याद
यः पाद्यालयाद्विशालपाविकुर्यकारणमावैनेकविषयपदेकार्थ्येनेत्यं तमेवकार्यकारणभावेनेर्यापति पदयुक्तस्यन्निति । नवकृत्तस्यनमतेनाम
वैपिचक्षकोपचमवबोधकुर्णा पादपाद्येषमनेनकृतानेरतिकोपादपोर्हिववर्णविशीयमानंमनैनकृत्वानयोरविनसारवाक्तिप्रभीतिकृत
मयर्त्तनवहयायनवर्णवकं च वृद्धीत्यर्थः वक्तृचेति कोपवंत्येयविमर्शनमहावारस्यपाक्विद्वेपदिवर्णवनामिसर्थः । व्याख्यातिकोपदति दीपकेनत्
ति वदकुविनाममेपेनरवो नेवराकातिमयविविधपुंसिकोपमरर्दपेनोपन्यपेनेतनः सर्वेवसंनेकोपमानवाच्यकृमर्णनमहतो वक्तृत्वेकृ
त्तनमर्णनयहमानपवनापाद् तात्पर्यमेति तुरकोद्विहितेपिवारकुर्यतोपिवनेकुर्वते नवर्णयमानाकृतकृपिनात्यानिवर्णितानाहिताप्य पाकृत
कर्णवर्णयिरवकृतयोः निर्देशः सत्वकारणविहितः वृत्त्यनुहिता एकं वहूनी हितवर्तं रहकत्यादिरिति केवलेनवृहीहितशयेनेनविधीयते । निर्दिष्टविष
पदनिमवाचक्षं किंचुत्यवनिवैपाचनाकुनेविवक्षपृकिवहुवृहीहितवावाद्यः स्थप्यमविप्यति समासवत्वंतवनिपमार्वतंमविधर्यमतिविधवसंमानवा २ मू
देकास्यत्तानिपदिकवावैचकृतकृपानोति । एवं तहिंतरावाद्यापादिकृवहर्त्तिनारं वदाहारो पदकेनिर्मत्वविहिंतदावः यामोति । एकसेतिविहिरस्य ७॥

विकारादिहिर्वनतस्वीगेवगतिर्धीयमानोवहुवृहीहितसहावतस्यादेवनवपति हिर्वनतव्यमेवविधीपमानवपाचोनीतिमलाह । केनमेति चवेति वीस्वादावृत्त
तिनवयविनातानतोवर्तनरत्ववेरोच चीयमानपुर्वराहारका तात्याप्यनानावावतरवेवमनमव पेहैवीपनिरहेनस्यविकल्पेदवावनेनवसीनिपापाही ततचविधीयमानेन
वहुवीहितदावेमीहिर्वनतस्यावतरामादेनेमाप्रविधीयते चवेति किंवहुवीहाह्र्दमर्वकायंचमितिदविमनेचापहिविरित्संनितवक्ष्य चकेकमिति सर्वनामत
वाघमवहुवीहितपरावानकृकिहनेप्तत्र्वहृवीहितदाव्यादेवमतुपमितिः यमस्तातेति इक्तामतेगहिर्वनतसहुवीहितदाचोरेकेकेरपत्तयुतं वहावेतिवीपा
नानः चकपदोत्तवाचिविनोतेति चवाद्विनिरारहितात्केचरेतेकारतवयदकतालतचमेदचतेवरसवयतारा ताप्ति कान्तमुत्तवाचयावादेत्ति हिर्व
वनम्नतरहचेति नुतुनानमंनोसवमाविरोधकर्त्तवाद्विरताहृतनः अथवनमुत्तमापिसंनोरानत्वेपानेवतितकेनलाभेषसारवयम अथवहिर्वनतः वादरः सचवोति समा
संनोराणवर्तचदयमूर्तमसिद्धितमुत्तापतिसंनोरानत्वेपादिरिनाराहरमेवचनवकार्यविनिदेशेतिसेवकार्यमार्गावहितापचकंरमेवदतानराहितादिरानव
नचनेतीयमेतराद्यामिरेवलिंहरमाधनुपमाविरेवेनमध्यमेपासवनामवसहृवधातरावनेतमचपावचननमुरुपाविमयमाननमयहतवानमत्तवतातवितरावाचहृविरंग
संयपचनमितोयवीतनवपानंतोरानदंततः कारवेनवनववयामिनयंवेद्वमनेनमातस्वनविशहावतोरिनायवेनमामानुगताववृतामवनेनवचतुवहुवीहिक
रेयन्तनेनवर्वहृदकमसिवातनिरेनेनवरसपानावंतोरानवतंकरमने अतहहमेति समासमनावाहिरीवदानोनवहवीहिपरकनारसातवहृवीहितवशावाने
ति इकंतवेतिविनापाहितदाप्यासदसतेनवहवीहापिसववहवीहितपसानतवनेनाहहवी हितवयोनवहवीहिपुरवेलच्यतवेनाचवताविदेवरसतिरेरान

श्री॰ १
२ [illegible] द्विर्वचनमि
[illegible]
[illegible]
[illegible] क्रियासमभिहारे [illegible] द्विर्वचनं [illegible] दि
[illegible] क्रियासमभिहारे [illegible] द्विर्वचने [illegible]
[illegible] द्विर्वचने [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] द्विर्वचने [illegible]
[illegible] द्विर्वचनं [illegible] पा॰
[illegible] द्विर्वचन [illegible] १

[illegible] द्विर्वचनं [illegible]
[illegible] द्विर्वचन [illegible]
[illegible] द्विर्वचने [illegible]
[illegible] द्विर्वचन [illegible]
[illegible] द्विर्वचनं [illegible] द्विर्वचने [illegible]
[illegible]
[illegible]
१ श्री [illegible]
[illegible] द्विर्वचन [illegible]
[illegible]
[illegible]

कौ॰८
१०
द्विभो

पायमतीहाणस्थर्थः॥ नवृद्धिर्द्वैवर्णे निमित्तमवृद्धिं समासवद्भावनवकृत्वं नवकृतन्त्रयहणादर्मोस्य घरे समासवद्भावाभावानुवृत्तकृतन्त्रमवर्तते नापि समासान्तेरात्रन्त
विधिस्यादेवितानुरात्रत्वंभवति इतोनन्वयावेत्तुर्नित्यः समासवद्भावानुवृत्तिकृतद्वृत्तसमासराद्वैवरातः ब्दोनेभूतमकर्मीति अन्यथापरस्यविनियिनिसमात्यस्याम्
पायोन्यथानेकान्तत्वात् सर्वैश्लोकापरस्यामभार्यस्यात् नवमर्थेनाघ्रोविन्निनाथैर्थ्यंवद्भावरलिमाननवंमकयोः शंवद्भावेकृतेपरस्याममिति: चानिकेपुक
र्मिवात्पवचरितिनिनांसपु अनेकरतिपुद्धोपादिनभवति हिंद्धि अस्त्रंतमहरचीतःश्ति अभिप्रक्रियायहणात्स्थपरेनिवचने हौपविधिद्वानुनानिति जीक
चितानारमिसमकावेतेनिनत्वमेनसहचारीतौ इत्थंपरस्येति द्विघोरितिक्षितेनकर्यैवाश्पवद्भावान्क सुकिकृतेनैवपरावत्पनमिकात्पमनसाः उन्नापरावपव
स्यांसमासांतेरात्रत्वंभवति॥ ॥परस्य॥ अधिकिमर्थंपरस्यस्थधिकिपनेपावनानवस्समाणानिकार्यानिपरविघ्रयाणपवनचर्धिमक्रमेवरमवा
त्वात्ने परेवार्थमभ्रूतत्वेनचसमर्थवगिणयोपपत्यानार्थः पराधिकाउपपत्त्यने पमात्परहृपमिवेचनेपुकार्यैपुसमवानवोसमियानपुष्पारसमारादेशाइमित्
स्पेने कृत्वारीमिवेत्यपरनिवेशमात्मेव नचनमेतकसमाद्धासर्द्धःपराधिकारोसपवस्यनतेविमपुराप्यपरानपवनाप्पकृत्नादिपवेत्यपुपाधमानुकमीदेलवी
इति इष्यते नलोपादर्थपराधिकारः अमनिदिनमिम्पायाजनम्पानिसारोपानिपरिकोतसमनकाम्पनोपोभवतितिवेशमानाविम्पासायविसात् पराधिकारे
तुपानिपरिकम्यपरस्यवीनेनकारलसलोपः तद्यासंपोगांतस्यपरस्यलोपोभवतिमिगोमानिमारीतनुगोमेतानाविम्पारो योनोवाओनिसिनकार: प्रथमानिम्पा राम॰
रोभवतितेनदुपद्मामाविम्पारो प्पाकृतत्वंति कम्पविकार्थपामित्तिहिमन्नादइति वागिनिम्पपरोतमेतिविधिमपुपारमानान्याद्वाःपराधिकारः नाकृतम्पविकृ १०

५५

त्मनादिति परिपवपरादिमनर्तनरेयरनोपसपवनिपनीसनेवनिरं नापनिपाताः स्पाननुपवतिनरीयत्र योगेकारेशावरति उरातवमीन्तपोपांगः पवि
नेनरात्रैमितिपलायपः स्यापकारेशवरात्ररमिमकारेशाम्याबारापावेसम्पामयोकर्मणी हतचवेद्गीति परस्पेतिपुत्रानवषीमुराअमीनयोपर्भपान
नः पोषोनराभनेनम्पपरम्पनाईनमपनोमम्पनवतीतिवानम्पार्थः पपरानातुराणेयथैकारेशातरंनम्पपरस्यानोपमोरात्रपारेशारतिस्यात् कृ
मुर्धरतिं इत्समन्तापाकिचनानीतिअनननापाविपपानलोपाः नवेति दहपरमेतिकेश्चमानानेपठीमनुनोपनामेपुप्पपापोगेमनवतिशेषवति
इति कम्पितस्पानेपपीकल्पितदपपपषी नचपीकोदेशाबायो: परस्पिनुत्रकमार्पविनिपणार्थनकार्यविपमिपनर्थः नेनपराअपचपोनरात्रेकारे
शपो: स्याविधानारनेमयोगविभवति किंचकम्पमिति घष्ठीस्थानेयोगेतिनियमारलम्पानिनेपपापवष्ठीनिनम्ः पम्माम्माथनरति योगेमम्पाम्याने
यथासः सवैबोभिपुधाद, दुपवापागोरहति नचविवोपणाविरोषमनामपष्ठीचनेगोर्गोगणपोपवामयाकदचनोतिमवत्तुविधिः संवेशमपनीयतेन
स्थानेसवेशवाष्ठीपनमपानिदेति तरंकेमुएचनमनुगप्तेनैकोमः सेवेशमनुतः स्थानारीति तचंपणारकारेमामम्पो: स्थानेमनेरोपसप्तमानमपरसे
त्मचपवनपठीनोनोभानोरीलाबोस्थानमपठी वयोगमनतनाम्पाकुणाम्यनेर्पाकासोनमसराप्रमबस्थापनात् अनपहणाडुति म्पपानयोगाविरोपना
सपीनमप्पेनदति विगोनामानर्मनिपापनेपरिपरमोतिस्थानपष्ठीवस्मादरलोसमिंमनमापुणुपवाविहतीहंतय हणापनर्थीकम्पात् तस्माद्रेन्यपहणा
नकपिरितेषणापचाविनि सामनेपानिवरिकानवेलमपमासनिर्देशः नेननानिपरिकम्पपरस्पमीनेनकारमलनोपश्चेतिकात्यार्थः अतीनेमनेवचनमि
मि नसपाक्तविवादः मर्वेश्चनमनाईति अमनिसवेयहणोपचारिसर्धिकारादेः पामेसनेनपरस्पेतिमपानपष्ठी बारतावमुपनेहापातरे नोय

कौ॰ ८

११

[illegible]

११

22

[illegible]

23

कै॰ ८ १२ [illegible — 12 lines of dense Devanagari manuscript text, scan resolution too low to read reliably] १२

24

[illegible — 13 lines of dense Devanagari manuscript text, scan resolution too low to read reliably]

25

कै॰ ८
१२

संगः॥ काकृतस्तेन तस्यैका कस्यक्रिया श्रीपनेनेनकर्मत्वापेरेपिप्रमोदेत्यत्र कि मे रात्कृतमेदः॥ किंसूत्रमिति काकमन्नमर्थमस्त्वर्थमपेरेपिकर्तृत्वि
त्वादिस्वमिपाको मपिप्र नीरत्वर्थः आह रेति स्वयापिनराकस्यव्यत्का कंवानिनत्रत्वाकर्मकत्वात् अन्यापि धानरुमि वदेकमेवकर्म नेत्वका इह पवा
कंकर्त्रेमेरस्वत नरात्प्रनिपातनस्पनेकृतं तारोपारानेतुनसिध्यति एकयद्धतोनविकत्यार्थस्यविसागमपारेपर्यपतिपादनार्थ सिद्धमिति एकृ
देवंका कस्य कास्य विशिष्टस्य कर्मकर्तृ वापरातोदृल्तद्भावमुच्यते तदा निपातनं वदेरमपदर्वकर्मकमसत्रेणीवास्यार्थस्य संयहात्रवाह्विवोटल्टो
मंनिधानात्र हात्वमेवात्र काकमात्रीपनेकोशंस्त्ववेनपोश्रावेसत्र तानिविमित्र निमित्तिभावः आयाम कस्यापमिति आंपोदेवरत्रेसुरोह
त्वंः आमितिनिपातनात्तारास्पुरात्रेभोरतिमत्वत्र रस्य विभापात्रवद्गवदपवतामि सात्वस्थिति तस्मोस्वह्पं तस्यपरास्त्यामंत्रितस्यवेति निपातनः
देवरत्रेत्यस्य निपातनं भावितेन प्रतिषिध्यते भोह इत्यतामंत्रितस्यनेत्यादिप्रमात्रवत्वनि वेधार्थेकालात् निपातनेवनिपि देएक स्तुतिह्राकवृद्धावि
त्वेकक्षतिः पासोतिर्भादलेतेति स्मृतोरात्रे स्वर तत्रसौतस्पार्थह स्तोरात्रादेरात्रास्वतिपद्म्यस्वतगद्गत्वरातार त्रास्यस्वरितात्का पेत
तिनादिसित्वर्थमितिवचनात्सुतो रात्रे कर्त्वं एवं वाक्षिह मिसेकश्रुतेमिह त्वान्स्तुतो रात्रत्वपेवभवति नैकश्रुतिः तत्रानेकपतिषेवसंभवा
त्वाच्छः पदिमकारणमपेक्ष्य तेनत रानिपातनस्यैवनिषेधेनभावनेकश्रुतेः अथवा सामर्थ्यात्मा मस्यनिषेधनदेकश्रुते रेवनिषेधोनिपातनस्य एम॰
पेकश्रुत्यस्य निषेधकाश्च निर्देशमनदेकश्रुतिनस्याभावएकश्रुत्यं वर्णपमति सर्वत्रस्यवासनिषेधोभवतिमध्यानास्वतानांविकिमस्वरितसंहापामंत्र १२

२६

शादिनस्ववाप्यानसंयवत्यातोमंवस्यामिति रत्नः नामवर्णमात्रिस्वाह अनेनिकरस्यतरति ततआचाराएकश्रुतिः सविद्वितांकथंपुनरंतिकं ह
मुच्यते कश्चित्रन्नमासो वर्तितः स्माकृष्ट यथानाराहनिपातिवः अवतानेवोमते नलारात्मावः हद्गुनत्रमा निपातः ववविंद्वपो [illegible]
नः तथानेतिकत्वरिविरुद्धाद्यर्थापि वर्धात्रवतात्रेरात्मस्पवतिदेवरत्रे सोरेह्रन्तुकारोवाधितत्वाद्द्वेकश्रुतिः भावितेन प्रतिषिध्यते निपातनमिति
स्वपवादे प्रतिषिद्धेत्सर्गस्य स्यापमात्मत्वात् सिद्धमिति निपातनपतिषेधवाधिको स्वरनाक्षिप्तातोषिपतिषिध्यते अथवैकश्रुतिरुद्वा तेर नुदात्तविरुद्धका
त्वामएकांतंरस्वपतेः एवंत्वामंत्रितमनेतिकहनिनवकृष्णंभवति किंतुत्रस्यनिपातनस्यैकश्रुत्या बाधितत्वान्निषेधोनर्थकः इतिसामर्थ्याद्वृत्तमपर
निषेधः ननुवैकश्रुतिरेवस्वरतः आपोवस्तारीनात्मकाना कंदपवंभोदेवरत्रेह्रस्वारोनिपातनस्यवाधिका यत्रयत्र स्वरैकश्रुतेर्निपातनएवावाक्य
रेति नत्सैवाच्यमंतरानितुनिषेधोदिनत्स्वैकस्वाध्यमस्यवनिषेधएकश्रुतिः स्यादेवमैरपरीत्यः पदहपनिषेधनंनिपातना पेराबाधिकमितिनेहृपार्थेवाधनम पे
कृताणपकश्रुतिः प्रतिपिनामरेरनित्यवन्त्रतिनिस्पेदवात्रं अन्नंचेति अनिकमरेपत्रहरेनवानिकंतरनेतिकेंद्र एपे अन्यथाह्रस्वहृतामेवकृ पीन अ
नाहतानाकाः सामामस्वरावि हेरि प्राततस्याद्वा स्यानस्यनिषेधसामर्थ्यात्मा मध्या निधाप्यानेतिकस्याह्वंः स्वांमंपवामोदेवस्त्रेस्यारावेनिकानेतिक
त्वे अंतिकेनिपातनस्यविधानात् अनंतिकेनिषेधात् यदि परार्थेति निपातेवर्णपरीमिहविमितृपरोसितिसंत्रे आचेदासोहोदेति अत्र रवीरि
णोतोः निपातहिः गत्यर्थलोडापश्चकसपोहाविसरलोहवेस्यनिघातः भावितेनप्रतिषेधनमिदं तेरेनिसस्त्वः शहास्वानितानोभवति ननुपामपिकंदं

२८

कौ० ४ मीतिवचनात्मः शङ्क्यक्षर्दीगवतन्याख्यात्वाद्येवसीव्यस्मामंत्रिनंशर्वसद्विद्यमानव्यत्वाविद्यमानेनैवव्याप्तोमि मैवरोपः। स्वप्रमाणंतत्रनिषेधकत्वनिवचनात्मस्याप्यर्डो
१४ वरन्यायवारस्वपदम् यद्यायवस्त्रापन्निस्काकवेवनेनविमिनवचनंवांनवद्यावव्याख्यिर्निमित्नानितिवर्शनवव्यावोर्नहित्वः तथः वर्कनेनाव्याप्त्येमंचित
कांकेनाधिनत्रिमित्रे व्यंरेवारवीगवत्तविद्विर्नाविद्यमानवत्वे व्याघेरानीमिति व्यतः पामिहीत्वसमनिपातनवस्मानेनवचामोमि लोहदेचेतिनिषेधात् कैव
लोपिनहिस्तुंहरेमिगसर्थोरस्यसरसाहः रणायोगेनकहित्वा वंदत्तिमिवोर्थानिवचनात्मपदि कहिताकोयोगः मात्रारानानावाकाल्वावाहोनिपातोन
स्यात् मनुनित्वस्वारेकारेशीक्वनेव्यपवर्गाभायाउभयत्रव्याख्येपेनादिवशावनिषेधाव्यनिपातोनमवामोमि एवंतत्तईत्वारेवणीव्यकाविवाषदनुमीपतेनेष्टो
द्भिःपानस्तत्स्वरकारेशहरति वङ्किकहिचिति येथ्यासुपसर्गयोगाहिनामनिपतनीतिहेतुत्वनेगसर्थाः कहितपसर्गयोगानित्यावी यद्यावंदेत्वानीकहिर्ग
निम्नुनरवपचङ्किपेतिमाव॥ दंरपामिति व्यपसर्गात्माकहेरकर्मकत्वात्कर्तरिक्तः सिद्धः सोपसर्गस्नुगस्वर्धत्वादिति किंकहिपद्ध्योनतक्किपनात्तोत्तप
५५ सर्गयोगेनविनापेगसर्थोपगसर्थग्रहणेनपतोते व्यवधानहितावधवन्नीनरवंक्कगानिः तत्सांवृत्तगस्वर्धत्वेगसर्थग्रहणेनकहिवेरत्पनेरनिनापदप
निवरीति उपसर्गयोगेपिचेगस्वर्थीनेनरथेग्रहणेनपहरनेपयाहरति व्यवशर्दः प्रस्वन्नमानार्थंदनितव्रहणेनपहत्वनेनचावतहोनस्यानरमाचित्युन
पर्वविधवावनिपातेतिनानत्वादुदेरर्गत्वर्थग्रहणेनावशयाप्युपेत्यग्रहणंकेवलोपिनहिस्करनिपातोयगुण्यनेरनिपातोयोकृपातिरेतुनेहरदयोवप्रमस्तुन राम०
त्कतयितयम्युपेयंगसर्थोकर्षेकेसत्वतुकहिपरहणंपायेवार्थ वनस्तु रूकोकोतिवचनेति स्मानेमिनिषेधनिषेधाभावादवनिपातोमवत्येव पेत्कारमिति। १४

मुंकीत्रा इस्वनिपातोनमवति कर्मचेति चादिपुत्रवनायोगेवप्रयमेत्येनयोः पतिपूर्वणामनुवर्गनरहनिरत्राप्युपसर्गग्रहणादिनिः यद्व्याव वहुमादिरसुपनरति वरस्तु
व्याणामवसने पथारमरादित्वमिति ननेतदेवस्मापसवतीति इन्नयरहणनेनि इनमुहेतिक णामाधनेव नेनिमित्तितिवर्धपरोहणंपदुस्ममियुत्वा
वानिनाचेनिपतति येषेमाते न पचनिपातन्मातत्मव्यः पदादवानीति व्यारपदववियमनिवतुनमनिदारतेमम्रः स्पोर्योति चादिनोद्वितक्तिरितिमिर्वितक
तंतादिघावानान् कायपट्यान्मामिनिनियानीर्मवर्तुमिनिपावस्यहरणा [redacted]: [redacted] हिंगा त्वदृनाणामतिपरोव्योतितिवरीभावणान्मीपनारवुक्तं
यथाद्गिति यंदेवनीतिकिन्नविधारेववोव्यूहेरपारेदा: हरव्यितिति सर्वरिवरेपचवृतनरनपहरणेनरत्पनरमर्वि: अंतमीतिदिंगोव्यसूत्रमवहित
पक्कमर्धमूवनीतिप्रकृत नाम्रतिनमिरतवचरनामहणाप्नलेद्वितादृत्वाप्नजितपहतो सिद्धेयुनः पुनिनपहरणेनहृयते वार्धपाकाध्यरति पायान्मा
मपर्वेछंपक्किरैशकालापवनपेहानंतगाममानेवानिपातनपनिवेवः रुजानान् काशादिग्रहणमिति काशादिमपहतिनन्धिवागितिकवगीनांतेकिं
म्यतितिमे शाकराधायवकरति किंपादिविशेषणेरातणावाहोहितीमंनेप्ययान्यमागत्ररसारोणामनूनापायाव्रतिपिक्कि पापा: साधनेनयोगः नन्धादिवे
पहोनापितवेवपद्धिकाणपानस्मामानानाम्प्नतोयोविधीयने हाकणादिनपकरति व्यानिनाप्यराकपाशहेमविदित्यमनरतिरानाणायनपुमनकात
पर्वतस्माताणाभावः सगति महत्वरोचानुसंयोगेनेनगतिरविनिहृगमने स्वपरत्वादिनिकत्वनिरे नत्वादिनिवक्रयंनेहिमगतिनिरे नेभवनि उचनो
च्यमितिं नत्वादिरावमानेनाप्रुत्येनरूपणनेनिपातः देशीणानुकम्पात्रमवर्तनिम्पारेववोधनेयेरमेवानिपातानीदेसानच्यपरत्वादिनिनस्मात्स्वेज्ञापे

६१२

कौ॰८ १४ र्पिवेगयोर्वन्लाभ्याण्णजवमंतरेत्येक्मपपरत्वात्विनिनिवृत्॰यान्यात्विति ॥ ह्सतात्स्यनिमिनीत्यानवमेतदस्येनेनमहविमनिषेधोपस्त्यासेनतुर्वेत्यान
देसप्यतुवेनविध्यन्त्यान्वैवनत्योपवेरत्वात् कार्याआयकरोति ॥ कौतवपो॰ स्वनपो कार्यसम्बन्धात् तमात्स्यनिमिनैनकमिसंवंधायानेरत्वाविशि
क्त्वाद॰ पृरथीत॰ मनकाद्यापवनीति निपातेर्वहस्तिनिवृह्यतमनि॰ विहेनेनानिपात॰ पृवर्तते मनुवनिवृत्ति॰ इतिनिपातनमपनिषेधोपवाद स्लम्याप
प्रमनिरविनिरि॰ सम्वाद॰ नकापवदापवादत्वात्हित्विनिषेधानुपपत्तिः ॥ तेनरक्ति अतेमानपवानेनेनिपातानोविधीपनहतितनात्स्यपवारत्वेष्वपिप्रह्णानुजन्त्र
१भा॰२ गर्धमविषयादिस्वपिप्रह्णाद्यिनात्यांपवारत्वे ॥ चह्रापर्वौत्मतत्पाचीर्यजपोरकृतार्थ इषेरविवत्त्वात्वादिपरिनिषेधोपस्त्यासत्पोनेनात्याय इतिमध्येपवारहति ना
वानित्रु॰ मित॰ हस्मीनत्वादिस्यादिप्रनिषेधोपवारोनत्वस्येनिसापवारकः सक्रियात्रिसुके तुनात्येवनिप्रतिषेधिनि ॥ प्रयोति॰कर्तृत्विजोधरानक्रियायाः
रनिक्रियाकृतत्वाभावः ॥ ननुक्रियाप्रधानत्वाद्यात्मानस्पविहेषणोतयोगः कार्यवत्त्वस्पनोपपद्यते ॥ तेनरत्ति यत्रपसर्गनंतरहूनत्वार्थनुपसर्जनीभूत्वार्थ
सं वार्थोनो वर्तनेनत्पभ्रवतिविशेषणेनयोगोपयाणतस्यहव्यरनिरा तनत्सप्रहविशिष्यपयस्य रात्प्रविषयस्पनुत्वार्थनात्रपारोनात्यनिषिद्धोयत्रयोगोप
याप्तहारणाप्त॰ पृक्व॰ क्मरुत्पराः पृष्टव॰ इतिहतुसाधनेक्रियायाम ॥ गमानेक्तुरतप्रेकार्थीत्यावापावाविहिशेषणेनभुवाते ॥ तथाहन्तरेनेक्रियोयत्र सं
ताभावेनोपात्मात्स्थैवविशेषणेतोर्युज्यते ॥ योभवषप्राप्यकर्तनिमव्यात हिसाधनस्यविशेषणेनयोगः एवंक्रियोपानेरणायोपिनात्रीतिमवपपुरुनहिन्नपत्ति प्रम॰
चनिपकनीतिनहिकथ्यते ॥ अथानतेक्रियावशीकृतेक्रियाहुपतामापनरणाप्रयानताप्रसाधनेक्रियोपतेरणानसंचक्मतरनिसिद्धोयापोनाप्येवंननसंबधौता ॥ १४

६ संबध्यमानेनवाक्रियाहेतुयदापायन्नेनबंसकेनविशेषणेनसंबध्यते ॥ तेपरोक्ष॰ पयाभावपरिपन्मुर्वेनिर्वर्तनासंवंधंनमहतेभानारिसंवंधानुसार्थमनुपरस्पेनेनयाक्रिया
विशिष्यसमायनमात्मनिरस्तु गतेगमविरतेतस्माद्विशेषणेननेनतेवनयनिरवमति ॥ क्रियासंबन्धात्यावविवुत्वार्थविशेषणीनिनोत्वतुलानाति ॥ हितिषेधति ॥ धतिरपविधि मत्र
निसामान्याधिकरण्यपरशौनात्यनिराहौनक्रियेनेत्मानविक्रियेनेत्मेनात्पासमर्थरसूपत्रेयाक्रियपरि कल्पांप्रणात्ये रात्प्रत्येत्यदिहेनिपातनतिप्रि अस्परतत्वपोतो ॥ तत्वतं
पथाप्यारस्थवत्वाद्यु रात्प्रत्यभित्रवचमपिसाधु ॥ नच्वाद्युरात्प्रवेतत्पाप्यभावात्यस्मात् ॥ एवंतर्हितुमेक्ति विनिनिवंतमोवाडूत्कात्मपुत्याप॰ क्रियायितत्विति
वद्वर्धनिरे॰ नेनिभाषानिहमनेपरावतस्पनिपातनेनरापृतेरनोरान्॥ ॥ श्रुतिरितिति क्रि॰ तेपनेपोतमपवनिरावरुणवर्णोतनि ॥ इकारार्थमिति ॥ अचार्थपं
परावृत्तिनपवोतनमेवरिस्पर्थः ॥ चति गते॰ गुहूवातिरे॰ तेपपोगोपानिपुत्रेवाक्वतूरते ॥ हरिशहेतुनुगणवायवादिशुक्रियापापकुमावात्वार्णानिगते॰ प्रयोगः
नतहू देनेसगमावागमोच्छूनव्यथ्यायाविस्वागमिमारपुरुनेपुरुषनिपातनेनगतेर्निपातनस्यनावाक्रिति॰ चोदात्तवर्णाक्रियपारस्तुरात्रेति॰ तेनरचसंपा
स्वाविहेष्याइत्यावेदपरिव्यनीतिमस्वाद ॥ गत्वादितिनिकिमर्थीमिति ॥ तिर्युरात्रवस्थेवेति ॥ विपरीतनियमनुमनवतिनिर्थोवोदात्रवनितनात्स्वमपनोर्केर
रूप्पारावितिरर्थमिहूपेत्याप्वात्यधारशेनात्स्ववानियमाद्येपनिपातनात्मपातात ॥ आमेद्रेति ॥ तेपावधानोरिस्यत्रोपहोत्रयोगनियमः ॥ सहानियम
नेवातत्रुपरापयोगनियमः धातोः प्रागेवगमनुपसर्गाः प्रयोक्तव्या इतिनराहेरविवरेषिप्रवहितात्यमुसात्वत्वं ॥ तेषेवेदेरहर्के ॥ पृाग्धवतेप्रयोग
नियमार्थवेरतरवकारणात्मिति॰ कारणपावनिषेधोनिरर्थहनिरर्थः ॥ इरमिपयावहिनवचनेचेति॥ स्वसिन्यहेपादीत्मेतरपेत्पावरो ॥ मिहवि

कौ॰ ८ [illegible]
१६ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] राम॰
[illegible] १६

32

[illegible]
ब३ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] पात
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

कै॰ ८ १० स्मादिति पर्वधातु मा[illegible]मवेपश्चाद्रूप[illegible]मंत्रयां श्रुति[illegible]यो[illegible]ति पर्वपूर्व[illegible]सानपश्चात्[illegible]
ति [illegible]
तेनयात्वं [illegible]
मिति॥ ॥वक्ष्यति[illegible]
परोक्षः [illegible]
तिषेध[illegible]स्यात [illegible]
मिनु[illegible]
एकान[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] एवं॰ [illegible]
[illegible]॥ ॥[illegible]॥ ॥[illegible]॥ ८१

३४

पामस्त[illegible]
[illegible]॥ ॥[illegible]इति [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]॥ ॥[illegible]॥ ॥[illegible]
[illegible]
पा [illegible]
[illegible]
[illegible]स्यात [illegible]
[illegible]
[illegible]

३५

कौ०८ स्यात्स्य च वस्तु [illegible] सिद्धिसिद्धि विभिन्नकार्य
१८ [illegible]
[illegible]
[illegible]
३ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] छः
[illegible] १८

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

कै॰८
१९

तेन वाक्यमनर्थकं [illegible] पितं तु वाक्यं [illegible] श्रुत्वो नमभिमस्या पि विनि[illegible] सपुरायेस्य नुकर्मणाने
देशु [illegible] ने [illegible] कृतार्थं [illegible]
[illegible]
२ [illegible] इति [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible] राम॰
[illegible] इति [illegible] १९

38

[illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible]

39

८२० [illegible]

कै०८ स्पष्टम् [illegible] अनुरात्र [illegible] सर्वः । [illegible] उत्तरात्र [illegible]
२० [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
७ [illegible]
[illegible] ५८
उत्तरात्रो [illegible] उत्तरात्र [illegible]
[illegible]
[illegible] एम०
[illegible] उत्तरात्र [illegible] २०

८०

[illegible]
[illegible]
६ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

८१

६२

कै॰ ८ इत्येवगंतगापाबाद्दर्तीयान्न्मातेनस्यादितिविभि दन्नपुष्यते ब्राह्मणानानुरेतीति च चापि [illegible] क्विपनेइति [illegible] इत्येपि [illegible]
११ [illegible] सिद्धश्चेति [illegible] [illegible] प्रयोगः [illegible]
परपि [illegible] सिद्धत्वादिति [illegible]
[illegible] अनुमानमात्रोपदेशे [illegible] सिद्धरूपत्वात् [illegible]
[illegible] तेनां
कै [illegible] किं पुनेयमनुपसंख्यानमिति [illegible] सिद्धत्वेन च
१ [illegible] इति [illegible] सिद्धत्वात् [illegible] इति [illegible]
[illegible]
[illegible] इति [illegible] सिद्धत्वात् [illegible]
[illegible] सिद्धत्वात् [illegible] प्राप्नोति [illegible]
[illegible] प्राप्नोति [illegible] सिद्धत्वेन [illegible] एप॰
[illegible] सिद्धमिति [illegible] सिद्धः [illegible] क्विपनेत्यामस्येति॰ २२

४२

[illegible] परत्वात् [illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible] सिद्धं [illegible]
[illegible] सिद्धत्वात् [illegible] इति [illegible]
इति [illegible] सिद्धत्वात् [illegible] प्राप्नोति [illegible]
[illegible] सिद्धत्वात् [illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible] सिद्धत्वात् [illegible] प्राप्नोति [illegible] इति [illegible]
[illegible] सिद्धत्वात् [illegible] इति [illegible]
[illegible] सिद्धत्वात् [illegible] प्रयोगः [illegible]
[illegible] सिद्धत्वात् [illegible] सिद्धवचनेन [illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible]

४३

वै०८॥ घमेति मात्रः पित्रुर्मोमस्य नासंज्ञानिवाप नं। नापवापा पीति। आति परिकांनेनिवापनं। वस्तु यत्रमिति। परोमनामिकेनुनामि कोरेनिवाया कायस्य। कारः माकु

२२॥ कुपनामिति शाख्योर्मनिशकामस्य वाचने कल्पोरीनिनिवर्तोव्यंनेति द्विवचनात्मकं वचनेन कनेनाहि वचनेन निषेधो विनाहि कस्य स्यात नवस्पृथुको गयः शतो

पन्नरस्याद्यपिमतस्येनमनोपः श्यां वृंजनमस्नुद्यायिति नलोपः प्रातिपदिकस्य सेवानुपरस्येति कौनेनसकोपणपरे विहितो धमाते नरंनिवधिना नकार्यानस्य

परस्याभिर्यरि कस्य लोपाविधी पमाने लं संस्स्य सस्त्य भविष्यतीति मत्वाः नलोपः इति आप्तस्य अहृतो ज्ञातिपदिकस्य पररूपमेघो नवकोनकारस्य स्य पद अन्त्रविधि

मस्य लोपः स्यात न तस्याद्या आपिस्यात् स्यात् बहुदरति बहुनरोपपदीति हत्य। लमो संबुद्धौ नावकाशालायमर्थवातिहु मिसमिहत्वा नलोपः चाल्लोनिमित्

ने चनेसतिति चाकनलोपापेतस्यानेस कुलेन लोपे एकदेशो विकृतमनन्यवत् [illegible] नास्यवाहः शाहरतिमस्य पितृभावरलौ स्यवंतिवचनादकाय स्यात्कल्पश्च संज्ञाः य

रपमहनपहृणा विति नकारापरीत्यानेननिर्दिष्टौ स्वेनस्यपोनत्वंनकार्य नस्यस्थानिनेवपथा स्यात् अन्यथा। ह्रस्वस्य पूर्वात् [illegible] वर्णातीति [illegible] नलोपस्य स्थानि

पेवानरेनानु कारणा निर्देशः स्यादिति नलोपावावोनतायेन [illegible] तस्यविति [illegible] विधियेनेनत्वा

केनन लोपानिर्देशानलो वाभावस्य तापकत्वेविभावः [illegible] दीर्घाणपहान्नियम [illegible] हुषी हि [illegible] लोपः [illegible] परत्वात्कुल्प

नहीति वार्तिककारवचने ताप कत्वेनोपस्य स्यादिति [illegible] पारुत्ते [illegible] स्यानो रेफे चाविशेषा [illegible] एवं

विभागात्र लोपामावोनुर्मो पन्नरति नकारस्यैव [illegible] स्याभितिसिद्धमितुं [illegible] सर्वनामस्थाने [illegible] तिपत्र [illegible] २२

[illegible] नलोपः [illegible] इति [illegible] हुस्वस्य [illegible] पंचेति

[illegible] स्यात [illegible] सुपस्य पादिलात [illegible] इति [illegible]

[illegible] सद्वृहलौ [illegible] परत्वात् [illegible] प्रत्यैते [illegible]

[illegible] स्यादिस्यापूस्या [illegible] अपकारोणाभिरिते [illegible] इति [illegible]

[illegible] वचनं॥ ॥ ना दुपधायाञ्च [illegible] इति [illegible] इति

[illegible] इति [illegible] इति [illegible]

[illegible] इति [illegible] इति [illegible]

[illegible] तापकं [illegible] इति [illegible] इति

[illegible] इति [illegible] इति [illegible]॥

[illegible] इति [illegible] इति [illegible]

[illegible] इति [illegible] इति [illegible]

कौ॰ ४ पनुभ्यकमात्रहृदयेनुपहरणाद्गलयवक्षेपः ॥ भक्तादिरिति सुपमनुपादिलाल श्लोकोपरति त्रनवाक्योपेनुकोमिदहलपनाथिसोभ्यते तुकोः मिदहलाधरमेत्वाभ
२६ वः नलोपलक्षोविमिदोक्तोय्लोप् नामकोमिनियनात् नाथिन तौ पापमय कानुकोनावननलर्मिलाक्लोतक् श्लाघलनिति वैमनकामया परोनमा [illegible]
नेपामभुक्तेनमिदहलाद्विनापविधानमपापुत्रकलवलमात् चमहाणवैति येनो नमम्रितिपपबसेगबकलिलाधोविषयेषः कलपदाति त्वाविमदनुकेमनाति
हमिमिपदिहूपाविधानानकुम्भकमथ तदमि चैवरनमपुत्रमिनस्थः त्वामिदोसुरिति श्लोनापिकुरोत्स्वलाभावः चलजदाणमिति पोकवेयेनाराद्यपहकशणमपश
नहतोपराभिकलेत्यानी स्मर्तुः नाहुल्य दैविग्रतिन वापयारदंकाधोविद्योपमेमवनलोपेकतेरकाममाद्विशेषः परिनुमतोपापवतारोनकारमयाभ्रेदिवीप
नेनरानमामिदहलोदेकारैशामावाद्व पंनसिद्धत्र श्रीरावकमरति श्रीमिरदानीमिवनिप हलेरोल कपणापति तेनेमूविमिवाहलकोतकरपुन कपणाः
मि प्रधिवृपिरश्रोः क्रिचैतिवाहूलकारानय कपीर्तमिति कृतापिमंकोटश्रितिकोरम कृपेमेतनुकपैः संमकागोपेतिमिति रादिपपाकाद्युति तेनोनाच्चाति
कलापातमाभावः श्लाघकलपमानचरिलेनककामातपद्मोनेतलेहितिविधेयंमवति भैनरोमः श्वानीकलपदिनिमिविननमिधेयन कहकावलकाय पेः मवर्गात्रिविधि
निनहकामश्वकोकृतेनेवीक्तपरिनिलानपरानुवनेकिपनेनराक्वैवामिहूमितितलचामिहलामर्तपकामननतोमलमिमिरोपाभावः । तथा नवीकहूय
तरीमीकोपितलामिदिः पातेति वलमैवनात्रिवसानरमिवालः पललमिवावामिस्वाहिपुपवलनत्रयः कः । लाघिवैकोमेतोपक्षेति कुपमपेनपुरारः श्री एम॰
पोर्ववतमंतीसुतिपुरसंपेगलिनाहूः ग्रुप्रेणमिचलोनैतिनापैतिनेकपिनकादिपुनात्मसः । हमाणीति कणहलामाम्यमितिनोमनसामवूनरनिमिपातममनाभिलो २६

२६

कौ राहलोपवमातः पांसुवन्निः इति नरापांसकवरूप्यङ्गेनिरः कर्वेति हलोमाविम शुकः शकारति । कार्नेरायेतिनिपातनात्पकः पूर्वः उपमर्गस्यावर्णोकिपिहमिति
रहितेवर्गनेनवोकेत्राभाना देन्यस्यायुपिकिदेवगणवनत्क नमियवर्गमेलिनेशः । तस्यपतरनि पकारोगवकवानायवाना पानिः कवनारिति कवैव हुनकानमरात्रा
धेनमामववानामिनिमाचाता नर्वनिर्दुरावकामारनेवकृतकमपवहिमिर्वेमपनाविनिकरूकंसात कापपरति पकारेत्रामपर्णमाहिवनारपनिवहतेनपरहल
घवलानामान्मयते आलिपिति पुरेरमनिपारम्यपुपेगेनाविकाणपनेनसेनरमात्रः रेफ्याति नमीनिलदानिवहायरस्रमनुपयाम्पमरोयः पाति नारेति परि
मनननकैवानानुनमस्यानरंपनामवामकवामिहूमिकमिवनामिपिकनेनलापसंमाः वर्णाश्वपरति हिंदो आपनमपमामानिवानाद्दर्णन्यमनलेननुपमपा
श्रपमिनिनावः पोत्वा पतीति समःसकाराराम्यपमहिलेरःकापाप्रमताहाः निपात्रिति निमिनेःकिंवलारोनसौ वरूप्यन्यतोहिति हरेकिंपाने वरूपतो
नहकायीम्पेवमविनमामिति कस्मादिदंवकमंमेकुपरायपनारेनरोगेहलेकर्तभ्यपरहपवितैपयमाहर्तिपमममलोपमापिहलात्मवेवेति नितिदंप
निपपामावाहूनपेवामिहलोमावान्मवेते कान्तिविनानुप्याविनवाभावाहोर्जीवाभावः हिपपामिति हीन्नापोहिः मत्रपमपः पदिपहीनाहा
हुहुपमपकर्वत्रपः नहंनामिमिपिनःवाहिनामपमपः हुपन्रताणमिति उरम्याममः कृत्तंपातिकुंनमवर्णाविकाबानितिवोमाममकामम्लोपमीति
पतोपोनमहर्वानिताहकमाहूः कम्पाकोपहेतोपातिषेमिमारिःमिदहलानवमवर्णविधानमनवकंमान काषयणेवेति हनीपद्गणनयपोगानुनाः
ककागनेमोपानुमः क्षिक्रमानामपकृष्यानेनपत्नुपैः कालनामिदहलातापावसंगः । कृतोपःकाकान्तोषमेनमनिममोतिनिमिनिमिविनोः मपा

दे॰ ८ नयरम्यतेनोपसंयोगेनतुवाक्ये इतिरर्थविनिम्परस्येसम्बिकाराध्यस्यामन्निम्याघ्यपोचैकपरमपेर्तिमि त्रमिर्मितिनेर्थहृतांपर्वंचपुयेधावनीमचमस्योपाम

२४ वः।सुधे।पोतम्म [illegible] सूत्रार्थमिति नमम्बोध। मयोगारितेोपलत्तराणनोद्वितिमवनामम्याप्रनिवहानारपिल्पः पीमहृतुंवासः नवोमि सुतोमत्तीमनःवि

हाकनैोकि नम्यायेनमम्नपहृणामिहानुवर्तनेनतु पश्चाद्विपरीताम्मनेरति पूर्णोत्तोप।भाव। स्त्रीसंयोगाणीमयत्रनुपचम्यंतमेवहृतेस्वाभनेनमसः एर्तपृशक्ति

र्वोपविधानाथ।ण नमवीवौर्ते।पाभाव। केनांमूर्तने एकपरासपयान मवयेवेति पयावहृताानिपेहेकार्या।गावाधकामिमितिरर्थनेनरादिम्यनेरेनोक्ता

नेविवमेतगाद्यहविषोपाललर्वकार्यंनाम्यविकेनानः वेनमामारद्धे पयावहृतांवावा नांनिरर्थानेनरापेनहर्वेविषपश्रीकोमहृतेरवसाथ्यनेनाहि

नरवाधिनाः नेविवयंतामने यमनुक्तविमामिनरवावेनार्थविषयमन्नाव्यतहृातंने स्त्राविति एपाप्यसंयोगीनम्पनीपोनभवति ईर्ष्य स्त्रमाह

पूर्वमिहार्थचेति स्त्रादिति पातिषेठम्पनावनार्थ [illegible] व्याप्रामनु विवृतिनिषेधानिम्पारोक्तनवाधनाथनुवानने

पोस्यमितिवनीवयवार्थमते मितस्यानत्तरनुक्तमेतातर्थम्याह स्यपवेति सुस्वातामस्यवेति वाधमेवेन संवेणानाम्बिसम्पोपमवतीतेकवास्नाव

णीनरनोपहमितिर्तीपविच विमकाणाते स्मानितेनाेपवतिविषयावविषयपामकारलेनानमर्थानितर्थस्य स्वकाहीनि देपीपवनिर्मसुताहिणापमनेव

र्थः कम मिति सुताणाणानाहितवेन स्त्रनितस्त्रवीति एकस्माभेकमम्वायेततरपमकातोविशेषेपानतनेव्यदते सुरः स्त्रापीतिनोकवानिकनामा राम॰

६ पुरूमिदेववंवरूदेतमतानितारोहमांडहगातिनिक्कोपेमनिवर्तममयाद्विधानेतउंर्तमिभेत स्वधीति स्त्रेः किंनिवत्पुनंर्तर्हपातिभ्याविद्याप्तिमे २४

६ मि

२८

७५ सोहृतितेतुपमालोपा।ननं।पंसनतिसितलोपोनतवागीतिपभमेन वनावितिम्मवेतेर्निमानिषेधोदिर्थकेर्थवेतुपमालोपः।वधीतिकेमसहितसापामितस्यसाभाकोत्

विनाक्रिति साधुरामनानपुत्रुपेमुसार्थमितिचपरवरूमिमावकिमानाच्चानेवार्थकामसानामममनावनेमर्थिर्थनेरमार्थवेरोषिनवति वर्णवक्तमरस्यायमेवर्थ

वर्गमानममनोरितामिवानवेरूपपोनाक्तिननोपवर्णस्मव्यनेवका।स्यवणयेवत्रमोविमितिमवति कृतिहृतेतिनिपातः समसपुरूषः वधोमनिविषयमाविरमाहुः स्तार

महति इतिमवेतः सकारमतोपेवानेनसिद्धिविस्पर्वः रक्त्रांतरमहन्नामेसेकरवेवानुक्तसानिरकाक्षतमवसाहृतमानवी परेमर्थति नरेवनेत्पाम्रानुवर्तनात्

मितावः मनुविति उभवोः स्यानेमवतानकारेरतमात्मनालोमपरेशदुः स्पानिकवावुतानेमसितकामनोपः॥ ॥वरेवोलोपः॥ ॥ यमस्यामिह

नाविति परवादितिमनमानतिपोनमवानातेनतमवातागातुपसरवोर्थकेत्सवेतः कृत्विति वपुत्समर्थपेवानपोर्थकेनपोषकृतः हृदेवत्रिविकमविधिसर्व

कृः स्मात सराहेति समवर्थनामसोपरामर्नेस्वप्रतिदेविवक्तनोर्थरमवनातियहणमतुवर्ततेनमुनन रूपोर्थेति कृवोगोमेनामनिनमवानोमपमतपुवतितव

यापविकत्यनान हवाव हन्वनुवर्तितहृणामिति कदिभतिपडणीमामामेवतितनमताप कमिति॥वः हृतिताहृमतेति हृतंवतहृतानतह्वोमवी

कुतानामताुनपेनाक्तिकृतम्मनेनेदंनाप्रोपेनेहितिवतहृतिमनुसवयानेवतनातमनिषेवतकमितावर्थः हृवसनवी ततानेप्तरति पर्वतातिहृति

भवाववेतानतवाचितहृतान्तमर्धानमेवेतेनुवणिम्मनुतिहंमनन्तमिति॥ तामवनु॥ ॥ यमानवामानम्पनवक्तेरहकतेनहादावातदतिकृतममवनाकवा

ममहितेमित्नारेवस्थप्तमान्तिकम॥ ॥ चतारुप्ता विवातमगादनन्तमप्तारहरणीयव्यायमः॥ मवतनिमीनीमितिविषयमनंतप्तमपवीकवहेतेमदाभांपानापामित्रा

३० ८
२५ ने
नीयदेव

[illegible]

२५

[illegible]

चेतुनिवे

४ २६ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] रा
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २६
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
३ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

६२

कौ०४ पितृंननुपश्चमिति पितृंशब्दस्याप्यविशायाक्रियपायाकलंनिर्देशेनेतायेवपिअजातेन भीत्वमिति यानुनिषप्सनन्नत्वमत्वाविहायाक्रियानव्यविनारनाकानेकविभाज्यं
२७ धर्मन्नर्वकियमात्रस्यवत्त्वेनलायमिन्नवशाहृस्याग्यविसह्यः प्रयोगः ॥ अत्रविधिनियमिसूत्रश्रकृत्ननाहूमी पर्वानयान्नापर प्रयोगस्यर्थाः कियासमयपरात्कृ ॥ अन्यपदवृ
त्वमिति किनः पूर्वपनान्यमेवातन्येभ्यः वकारस्येति प्रसपपदवृत्तीयमान्समरोरकर्रतमेभिन्नवनाकृतोयायवारे यस्यात्मेवकृतेस्यात् ओपेक्षनत्वति चैतसूतेति
पः कृतेतुयहितंपवरमेभिविधानात् अन्यकाणामिति कियादिपुलस्यकाहंजोवविशेषविहितेकृतेयायेनेतिवात्रः अनेमस्तेति कियत्वयाविसयानेनः परस्मन्त्रस्य
शिनेत्रंयवरसोतिवात्स्य येतान्यिपनुपसंहृतारंयामिअकृतेनवा अंवविहृपरस्येनयवर्धीस्यातेनतराकृतमहृतेसारावपिकृतेस्यात् कथंमानीति सम्यग्विवंसवितातंते
भवतीति तोपेवायिसताकृतेनभाव्यविविनायः परपमिति प्रत्येकम्यान्निर्मनेनकारे शर्वदिपश्चैवविमयते यकारस्यैवकृतानिमिषकानप्रवर्तनीर्दे येनताविवर्गविकारहरी
पनुवीहरिभिवितमांवकारधकारयोर्गुणसाम्यायमितिवाहनात इदेनतीति किन्नुस्पमनस्यवहिम्नादयनतृताणमिति तत्क्रित्मसमलमित्रात तस्सकतेयीतोः परस्य
कृतेभवति चात्वाणीति स्तुनिरितिआपंमाादि लुप्तः निवसितुंवकृतंरतिसिविधानाशैलान्नवमिवृत्स्यादिसोपः स्तुनिहर्मांथैव्यमक्तितेत्यमायामः वरवन्नेनिरह
हि: चकृतेवर्रसस्पयातोपीनयुग्मस्मः संयोगतामेतोपः अस्वृयासनेनियमेनेनामिकृतेनसम्पगः अात्मवः वातमानरतिवत्सं कमः प्रर्वयामिहृतिसमिहृतेपनेक
तेरस्नाभित्ययपस्यतृताप्रामर्थ्यानलायपवारसाक्रत्वात् अव्ययं हनयिभतिति सप्तमानसमवानवोनुपरालोपाद्धारेशेषानितव्यपनाशत्पुत्रमते अहो हृ गम:
पमिति अहोदपमितिवपीसमानःगनमहेदपंषवोत्तितसप्तमापनः अयोगनति इतमतोपकृतेपकेहरेदक्षिकृतेसत्तमानामनाभूतेताम्बहृणकृतकृतेपसमहो १०

तत्रिणपतेनत्रयविमन्नायेहीकृषि अनाविरेतेवृतिपर्वरतंसनेतेरमुष्यते तीर्घाणानिराधारति सुपनन्तसनरशीरहलातोसतीतिशदेशावसंसो ततंवात्रयनालिपर्वतेवा
पर्वताभेदस्याहृतीयव्यनतंभवयसंनिनतः विहंतिति प्रत्यमनसहितेनदीर्घोसूत्रानिराधरस्य वनुपपत्वात्सात्यवः पूर्ववामिहमिनिकृत्नस्पादिवृतात्सनंसपूर्वात
सेणाःदीर्घः पषाहृतमहीयवनुपवनमवति इत्वाधीनिषमपवत्तहीम्नपमितिथपूर्वेमाः सत्रस्य वचेत्राणमन्त्रेति सत्कारस्यैकृतात्मनोपीवतेपेपवृत्तेपाहृतेमि
दीर्घः अवृषीने हेकमात्रैकोबिसर्गनेमित्राकृत्नायवंतेहीवोभायवोर्विंधीयते वनुनयन पेपवानिति प्रत्येकमपानन्तरतीनक्कारमरसंयोत्रीतिलरतहतोत्र
पेवाधिनामभकायत कोपेक्षतारति इत्वेवमितिपुपिनिरतस्मादिहृतात्योपः अनवकाणामिति कार्यानेरगामर्दस्विपयमाकालस्यात् येनवाधामदंबि
सर्वेविषयमावित्तहृपोरतेनस्यात्वतेनतृसर्वकार्येतलत्वेवाजलिपो वरितंदीति एकसमासनिर्दिष्टानावनारीनांतवर्ययेविशेषणामंशेषसम्पमन्यात् व
नेनाहिति एकस्मादृशकवाक्यारंनकसमर्थकियायाक्वमोपपवामेमवह्यमिवानाम्भविशेषणतान्यंवधारनहृ होयंसवाससेतिविशायमानावाथ्यः
मिंहीनि अपरेनकारंस्परयंसामुतेनर्थकः स्यादिधीनिहकास्पेवरनंविधीयते यरेतरीति विधानसाम्यर्थस्पदेशाविकृतेनन्नुमाविवेकस्पमि
तिमायः इपवायौच हर्षुस्मिन्निति वीनपवापाह्यपवेत्पर्देः अयावेति हरिवसन्त कुर्कुरति पराश्यवर्णमेकमहस्यगगउपधमाहकेतदीर्घो
विदीपमानोः सविशत्रोति धातावेकृतोवृतेकवकातिमपामत्रापमवति वेकवकारांतमिकरति अंतरहः समीपववायीककवकोर्योहंतायोपीपवे
कृतमभानरसवमरीयोविदीपमानामर्हितेस्यारीमविम्पनितवृतकृतुमहस्पतावितर्सः कुर्कुरीयतीतिा वात्तंनमस्पावरेतमान्तरीतिरोदिवानस:कत्सादि ति

वै॰ ७ नि॰ ऐषवक्षग्रंथमयाते वेर्दैन्न्यप्रकाशावाद्यकारोरीयोविधीयमानेनर्द्धि ते सर्वो सवामेनिरदीतिवचने नैवद्यानेनृपयोयोरेकवक्ताशैनवोरूपत्वावाद्यक्षेोरीर्थः। ङ्पक्षारी
२७ र्वेनत्ते हिविरह्री नीथेते। किन्नद्वृवस्लेनपुरलक्षणेनृत्पाविनिवितिवचनेषु लिनिह्युचनवार्थः प्राप्तः चतुर्थिनीति चतुर्थ र्हनीतित्नस्ववद्वृत्तस्योवचनेषात्तत्त्व
वोरूकारमिरीदृलसूत्रेण। व्योति एवीवामिह्नमस्तान्मिवेदिविनिक्तानिवचनेष्वेवाद्‌र्थः धातोजितस्मात्प्रयानसनिवेदृतोवक्तव्यमिवैधात्रः नक्तपरति सुप‍पलो
प्लस्यावावैदीर्घेत्तिमवसीत्पर्थः चारक्तोषेः॥ ॥श्वेतमरहरति मयोगावसराविनिर्दिष्टानित्रान्नोक्तान्नुपयोषुमनिर्द्येयेनतृपसंतत्कारम
चोक्तपुष्पस्वमानेत्रभिमननमयौर्द्विणादृपुति चारति पृच्छसक्तान्ततरापन्नाक्तिपलेनग्रसृत्यनामचेत्पर्थः॥ मोदेनविति स्मराष्ट्नाभीरानुत्राषवेनः
चारमुपाठि नि ऋचः सेर्पमासेवपन्नातृपतोपिने वा सृपवादे नित्याघ्नाभिरुर्थः चारमाहाति पूर्नोमिपनि पिनिसक्तात्नवमिनैनमात्रूपविनोसमर्द्गवानामा
नेपृपची नोक्त्रिप्याचालीन्नृत्यनरतोरेकदृत्पमानस्त्रसमरेदापीभिनासावेचरपृपती विचेनृपसरापन्नविषयपत्पृमूलेरौ मितिवेचरपृती विषमते चावेही
ति ऋचः सेर्पमासेः। निलिसेत्पर्थः परपामिति चारमसोसवनः दृरितिनिष्पनादृरतोः परतान्नुत्सनवित्यसोनिर्विकितिवेधेन विपिवानृत्सपरसापरमोम
सेवमस्मृपेवेतिवरत्यान्यपत्यात्समामिति चास्तेति चालोंसमेविसवनातृपेससवचकारोसावंसात एवर्हिदृदवचोः॥ ॥ईचामिति तृत्विमाकृत्रिम
पोः क्वचिदेनवृत्यवानिवचनास्तयपत्नस्वकृनचनस्पवहोभ्याअंतनवृत्तमित्निविर्भिनिर्दिष्टे पदसेनिरषोिमोपातावामानत्वर्त्नुवचनेषामनएकारासेनेनभा
वमवाधिपिवसरनेनदृषीरकवेतिभावः चेदमिति उपवगाकिरोदृवास्नेपंसवनीविवृनिपारिनेनत्रमाविनापाच्रपारिहार्थावृहाम् वासपलासे वासपस्य राम॰
निचवरसपत्तोनकैवनत्वेनिमसाट वास्पामिकाउभि परनिवमर्थानिपरमेनिमन्तक्तेनविश्वदर्थः॥ बह्विकाक्रामिनिहितासपदेप्रात्सपरार्थिकाधि २७

वस्त्रिर्ववाद्ययाक्राकपाचिसन्मेसर्थः॥ क्विपोधापावावाहावयः परास्विका पेनिवर्तपिनेवान्नवपत्नेपरमैकारणोप्सकमारिस्यात् ग्रेपदति व्रवृत्तीमिदंसो
न्यारामवदेनरूपकर्मवति चेवमिति परमेसनृवर्नमनरेचरसरे व्र्यूते मातृ परवान्नैवार्थदिनसेनृपत्पाप्परिसेवमर्थेनुवाक्यत्रहते रत्पर्थः क्रियहृता
मिति चामतिरिपहहेतोमुनुक्रूलाअभिभायोपष्यानारवानदृत्तिवेमिसमनेनमेवावपप्रानोसमेनिवनातेरतपावेनपूमक ऋत्वरपूः पणार्दम
हृतिनुतरपारानमायर्थ्याद्दिवासिशिष्मनेननवादीनिहृतनत्यार्पिसूत्रः मिरधति वर्थरिरावंतमिति अचवेद्वापवनोलस्वेपहतिभावः चत्र
मिवनादिति इद्धतानुपपत्पानादिनिभावः वर्थदिदरमि हुतेनत्तरः वर्तस्पाहादिनिराद्यर्थः अहंधेमि हिरीवापन्नवर्देनेमारूपीस्मेनवदितावृषोनि
वेदहकारवृवदृशनेन्नवेदपविति चकमिवारे वापिवेद्द्रमोदमि केचिदाहुः चम्नुमिवारपतेरसरोपवन्नवहल्गालावेवहृतोनि वासेनाहुः अभिवारपतेनवृत्ने
नृमरूहानिवृषिवारेनृपसविवादेवेनामतोवाप्पामिनिरिवृत्पनिवेधोनविभेदः येनुकमिपनात्रोमिवारस्ममवादेविषगतेनव्यनेनापैवर्तिपेधः चैद्वा
सवनिहावपवक्तः पुष्पा वरेपमपविहरत्ववेदनात्रपत्सन्नाशेतमेम्भवत्तुनरसनेनामसेमिपोचिकमनुपनविवेपः॥ नवपशमिवाहमिवाराष्यनोनिह
देसिनामलामपनेदिश्विनः परामपदामार्थमस्थकासमासिपवितरासेमरूममिवारेनावेति वावैवेवस्ने हिसलमिवादेवदपने चपिनेमयावदामाचेन
पूष्पमिवारमवावाहितृककनामदर्केनुतिविवंडक्तः ताहेम्पाविरवृतहपूनमतसिवारानावृत्तिमिवेमोरूक्किवेपतिकेविराहुः तत्कृमरविति त्रमि
वारपेनारामसविवारविये वकृत्तर्‌हर्तः॥ त्रियसेनि क्रमकस्वैपसम्नेपदं वानातमविशोवेनिभो शरीमवचनरु संचमनोनिपातेवा वर्थदिनाम

कै०ष
२९

गावतत्वं संतो यावत्समिश्रुतो नामलीविषयानां येभ्यो· यस्मात्समासृतेषामेवर्वं इहकिंचिदिति परमेष्ठिवर्त्तैनेतद्दिशेषणं च [illegible]
विनः परस्परा [illegible] र्थः [illegible]
[illegible]
[illegible] इत्यपीति [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] पृष्ठ०
[illegible] २९

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ष [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

६३

कौ०८
२१ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
मपो२ [illegible]
[illegible]
[illegible] २१

६२

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
२ [illegible] म
[illegible]
[illegible]

६३

कं०८ ३३ [illegible]

[illegible]

पृ० ३३

६४

[illegible]

६७

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

७६

[illegible]

७७

82

83

[illegible]

[illegible]

॥ संवत १८०२ [illegible] ॥